

მისწრაფება უმაღლესი განათლების მიღებისკენ ყოველთვის არ მთავრდება ცოდნის მიღებით

სოფიო მაჭარაშვილი,
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის
დოქტორანტი

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია საქართველოს მთავრობის სტრატეგია განათლების სფეროში, რომელიც გამოხატულია სამთავრობო დოკუმენტში „საქართველო 2020“. კრიტიკულად შეფასებულია ის ფაქტი, რომ მასში არაფერია ნათქვამი უმაღლესი განათლების პერსპექტივაზე და მხოლოდ პროფესიულ სწავლებაზე არის აქცენტი გაკეთებული. ნათქვამია ისიც, რომ საქართველოში უმაღლესში მონაცობის მისწრაფება აჭარბებ უმაღლესი ცოდნის მიღების მისწრაფებას, რის შედეგია ის, რომ ჩარიცხულ სტუდენტთა 10-15% ვერ ამთავრებს უმაღლეს სასწავლებლებს.

სტატიაში დაყენებულია სტუდენტების ტესტური გამოცდების ზეპირი გამოცდებით შეცვლის საკითხი.

საკვანძო სიტყვები: განათლება, ტესტური გამოცდები, ზეპირი გამოცდები.

ძირითადი ტექსტი

ეპოქები ერთმანეთისაგან განსხვავდებიან არა იმით თუ ადამიანები რით იკვებებოდნენ, რას იცვამდნენ ან როგორ ერთობოდნენ, არამედ იმით, თუ მათ როგორი მატერიალური და სულიერი კულტურა დატოვეს. ამიტომ ყველა ქვეყნის და მ. შ. საქართველოს ეროვნული სოციალურ-ეკონომიკური სტრატეგიის პრიორიტეტი უნდა იყოს მოსახლეობის ინტელექტუალური პოტენციალის განვითარება, რაც მიიღწევა განათლების სისტე-

მის სრულყოფით, სამეცნიერო-კვლევითი საქმიანობის სტიმულირებით, ახალგაზრდობის შემოქმედებითი უნარის გამოვლენით, გონებრივი შრომის მუშაკთა ხვედრითი წილის ზრდით და ამ ყველაფრის საფუძველზე მოსახლეობაში საერთო და სპეციფიკური ცოდნის გაფართოებით.

გლობალური კონკურენტუნარიანობის 2013-2014 წლის ანგარიშის მიხედვით საქართველო რომ საგანმანათლებლო სისტემის ხარისხის მიხედვით 105-ე ადგილზეა [1, გვ. 49], ეს უკვე იმას ნიშნავს, რომ ამ მხრივ, ჩვენთან ყველაფერი რიგზე არ არის.

საქართველო საკმაოდ ფართო საგანმანათლებლო ქსელს ფლობს. 2014-2015 სასწავლო წელს საქართველოში იყო 2085 საჯარო სკოლა, 246 კერძო სკოლა, 35 პროფესიული სახელმწიფო დაწესებულება, 105 კერძო პროფესიული დაწესებულება, 20 სახელმწიფო უმაღლესი დაწესებულება, 53 კერძო უმაღლესი დაწესებულება და 28 დოქტორანტურის მქონე დაწესებულება. 2010 წელთან შედარებით სკოლების რიცხვიც და მათში მოსწავლეთა რაოდენობაც შემცირებულია, უმაღლესი სასწავლებლების რაოდენობა და მათი მოსწავლე სტუდენტების რაოდენობა კი – გაზრდილი. 2010-2011 წელს საქართველოში ფუნქციონირებდა 75 უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულება [2, გვ. 65], 2014-2015 სასწავლო წელს კი – 101. ასეთივე ტენდენციაა სტუდენტთა რაოდენობაშიც. 2010-2011 სასწავლო წელს სწავლობდა 99,4 ათასი სტუდენტი, 2014-2015 სასწავლო წელს კი 124.2 ათასი [2, გვ. 71].

საქართველოში უმაღლესი სასწავლებელი 2014 წელს დაამთავრა 21865 სტუდენტმა, ანუ 9611 კაცით მეტმა, ვიდრე 2009 წელს.

გაიზარდა დოქტორანტურაში მიღებაც. 2011 წელს დოქტორანტურაში მიღებული იყო 1045 სტუდენტი, 2014 წელს კი 1203 [2, გვ. 73].

ამას ვერ ვიტყვით პროფესიულ საგანმანათლებლო სასწავლებლებზე. ამ ტიპის როგორც კერძო, ისე სახელმწიფო სასწავლებლებში 2013-2014 წელს სწავლობდა 21100 სტუდენტი, 2014-2015 სასწავლო წელს კი – 15800 სტუდენტი, ანუ 25.1%-ით ნაკლები. ეს იმას ნიშნავს, რომ ქართველ ახალგაზრდობას მეტი აქვთ მის-

წრაფება უმაღლესი განათლების მიღებისკენ და ის მიაჩნიათ კარიერული წინსვლის აუცილებელ ელემენტად და საერთოდ საზოგადოებაში პრესტიჟად.

სწორად ვამბობთ, რომ ქართველებში ეს ტრადიციულად არის ფეხგადგმული, მაგრამ არასოდეს არ ვფიქრობთ, რომ ეს ტრადიცია ქართულმა გენეტიკამ შექმნა, ქართველი კაცის უნარმა და მიდრეკილებამ არა ფიზიკური შრომისკენ, არამედ გონებრივი შრომისკენ. სულ რაღაც 20-25 წლის წინ ანუ საბჭოთა წყობილების პირობებში, ქ. თბილისის მოსახლეობა ბუნებრივად სტრატეგიად იყო დაყოფილი: სომხები – ხელოსნობდნენ, ებრაელები – ვაჭრობდნენ, ქურთები – ქალქს ასუფთავებდნენ, რუსები – ფაბრიკა-ქარხნებში მუშაობდნენ, ქართველების დიდი ნაწილი გონებრივი შრომის მუშაკი იყო, ნაწილი სხვადასხვა დანესებულებებში მუშაობდა. რა თქმა უნდა, იყო გამონაკლისებიც.

საქართველოს გადასვლამ საბაზრო ეკონომიკაზე და შრომის ბაზრის წარმოშობამ რეალური ეკონომიკის და მისი სუბიექტების – ფაბრიკა-ქარხნების დაშლამ, სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტების სრულმა განადგურებამ და საქართველოში საზღვარგარეთიდან ნაკარნახევი „სამეზობლო პოლიტიკით“ ცხოვრებამ, წინა პლანზე წამოწია კვალიფიციური მუშების საჭიროება და მათი მომზადებული პროფესიული სასწავლებლების შექმნა. მაშასადამე, უმაღლესი განათლების მუშაკები – ინჟინრები, ტექნოლოგები, ექიმები და სხვანი ცოტაა საჭირო, კვალიფიციური პროფესიონალი მუშები – დურგლები, ზეინკლები, მწარხავეები, მზარეულები, მიმტანები, მტვირთავები, მზიდავეები, კლერკები, მძღოლები და ა. შ. კი – მეტი. კი, დაიწყო ამ მიმართულებით სვლა, გაიხსნა ბევრი პროფესიული, კერძო და სახელმწიფო სასწავლებლები (კოლეჯები), და გარკვეულად დაკომპლექტდნენ კიდეც ისინი, მაგრამ იმათი სულის ტკივილი, ვინც ამ კოლეჯებში სწავლობენ, მაინც ის არის, რომ არ სწავლობენ უმაღლეს სასწავლებლებში და ამით ვიღაცაზე რანგით დაბლა დგანან. დაგვეთანხმებით, რომ ეს ქართველი კაცის სულის მოთხოვნილებაა. ჩემი სტატიის წამკითხველთაგან რომელ თქვენგანს არ უნანია, რომ ვერ (თუ არ) დაამთავრა უმაღლესი (თუ ასეთი ადამიანი აღ-

მოჩნდება ამ სტატის ნამკითხველთა შორის), ან რომელ თქვენ-განს უნდა, რომ მისმა აზრს იმმა არ ისწავლოს უმაღლეს სასწავ-ლებელში და ისწავლოს კოლეჯში? იუმორული გამოთქმაც კი არის- ქართველი რაიმეს რიგთან რომ მიდის, კითხულობს „მეორე ვინ არისო“, რადგან პირველად თავის თავს მოიზარებს.

ქართველთა აზრით, პირველობა, პირველთა შორის პირველო-ბა მხოლოდ უმაღლესდამთავრებულზე მოდის, თუმცა, პირველ-ობა კოლეჯის დამთავრებითაც შეიძლება და საერთოდ არაფრის დამთავრებითაც, ანუ თვითსწავლით, თვითმენეჯმენტით, მაგრამ ჩვენთან მაინც პირველი კაცი მხოლოდ უმაღლესდამთავრებული მოიზარება. როცა გერმანელებმა თბილისში „პროკრედიტბანკის“ საქართველოს ფილიალი გახსნეს, მის გენერალურ მენეჯერად საშა ტერნესი გამოგზავნეს. საშა ტერნესს არაფერი არ ქონდა დამთავრებული, საშუალო სკოლის გარდა და შემდეგ თბილისში მუშაობის პერიოდში დაამთავრა „აიბი-ევროკავკასიური უნი-ვერსიტეტი“ და მიიღო ბაკალავრის ხარისხი. ჩვენ ხომ ვერც წარ-მოგვიდგენია, რომ მხოლოდ სკოლადამთავრებული კაცი იყოს ბანკის გენერალური დირექტორი და თუ წარმოგვიდგენია, არაქა-რთველი წარმოგვიდგენია.

საქართველოს მთავრობამ საგანმანათლებლო სივრცეში აშკარად პრიორიტეტი პროფესიულ განათლებაზე აიღო. საქა-რთველოს სოციალურ-ეკონომიკურ სტრატეგიაში „საქართვე-ლო – 2020“ განათლებას 3-3,5 გვერდი აქვს დათმობილი და ისიც შრომის ბაზართან და დასაქმებასთან კონტექსტში. უმუშევართა 32% ყოფილა უმაღლესი განათლების მქონე, 42% საშუალო-ტე-ქნიკური განათლების მქონე, 33% საშუალო განათლების მქონე და 30% პროფესიული განათლების მქონე [1, გვ. 48]. ასე რომ, საქართველოს შრომის ბაზარზე ყველაზე მეტი მოთხოვნა არის პროფესიულ სასწავლებლების კურსდამთავრებულებზე, თუმცა, იქაც არის უმუშევრობა და თანაც, არცთუ ისე მცირე (30%). მო-ცემულ დოკუმენტში დაფიქსირებულია ასეთი ფრაზა: „პროფესი-ული განათლების შესახებ საზოგადოების ინფორმირებულობის დონე დაბალია და ის ჯერ კიდევ არ განიხილება, როგორც აკადე-მიური განათლების თანასწორი ან მიმზიდველი საგანმანათლებ-

ლო ალტერნატივა. პროფესიული განათლება ნაკლებად აღიქმება შემოსავლის მომტან თუ კარიერულ განვითარების საშუალებად“ [1, გვ. 50].

პროფესიული განათლება არც საზღვარგარეთ არის აკადემიური განათლების თანასწორი და არც ჩვენთან. არ მოიძებნება მათი გაერთმნიშვნელობის პარამეტრები და იმიტომ. პროფესიული განათლება შეიძლება უცხოელისთვის მიმზიდველი იყოს შემოსავლიანობის პარამეტრით, ქართველს კი, მართალია შემოსავალი არანაკლებად აინტერესებს, ვიდრე უცხოელს, მაგრამ არა საზოგადოებაში საკუთარი იმიჯის დანევის ფასად. არადა, ჯერ-ჯერობით ეს ასეა.

ქართველები ნიჭიერი ხალხიაო, – ამბობენ. ეს მოარული გამოთქმა უსაფუძვლოდ არ შექმნილა. ეს რომ ასეა, ამას ჩვენი ხალხის მრავალსაუკუნოვანი ნაშრომ-ნამოქმედარი ამტკიცებს. პირველ რიგში ეს გამოჩნდა ინტელექტუალურ შრომაში – მედიცინაში, არქიტექტურაში, საინჟინრო საქმეში, ავიაციაში და ა. შ. ნუ ჩავკლავთ ამ ნიჭს ამ ხალხში და იმიტომ, რომ შრომის ბაზარი ამას მოითხოვს, ნუ ვაქცევთ მათ ყველას მეზარგულებად, მტვითავენად, მზარეულებად, მიმტანებად, მძღოლებად და ა. შ. მოდით ავამუშავოთ ეკონომიკის რეალური სექტორი – კვების მრეწველობა, საფეიქრო მრეწველობა, საშენ მასალათა მრეწველობა, ქიმიური მრეწველობა და ა. შ., თავისი საცდელ-საკონსტრუქტორო ცენტრებით და სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტებით, მაშინ ხომ გონებრივი შრომის მუშაკებზეც გაჩნდება მოთხოვნა? ახლა კი რა? ვართ რა ევროპა-აზიის სატრანსპორტო დერეფანი – მტირთავეები, მეზარგულები და ვაგონგამცილებლები გვჭირდება, ვიქცევით რესტორნების და სასტუმროების ქვეყნად მზარეულები, მომტანები და დამლაგებლები გვჭირდება. ქალაქებში დაიწყო მასიური ბინათმშენებლობა და კომერციული ფართობების მშენებლობა – დურგლები, კალატოზები და მძღოლები გვჭირდება და ა. შ. ყველა ამ საქმის წამომწყებნი და დამფინანსებლები ძირითადად უცხოელებია, რომელთაც აქ ადგილზე მხოლოდ კვალიფიციური მუშები სჭირდებათ, დანარჩენი პერსონალი კი, თავისი ქვეყნიდან ჩამოყავთ.

აი, ეს არის ჩვენი დღევანდელი რეალობა. საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიის – „საქართველო 2020“-ის 85 გვერდიან დოკუმენტში ერთი სიტყვა არ არის ნახსენები უმაღლეს განათლების მომავალზე საქართველოში. რა ქნას იმ ახალგაზრდამ, რომელსაც უფალმა დაანათლა მუსიკოსის, ფიზიკოსის, მათემატიკოსის, ქიმიკოსის, პოეტის, მწერლის და ა. შ. ნიჭი, პროფესიული სასწავლებელი დაამთავროს და დურგალი და მზარეული გამოვიდეს?

კი, მართალია, საბაზრო ეკონომიკის დროს ბაზარი, უფრო ზუსტად ბაზარზე წარდგენილი მყიდველთა მოთხოვნა დაკვეთას აძლევს მწარმოებელს თუ რა მიანოდოს მათ, რომ გაეყიდოს, მაგრამ ეს საქონელს (პროდუქციას, სამუშაოს და მომსახურებას) ეხება. მოცემულ შემთხვევაში კი ადამიანებთან გვაქვს საქმე. როგორ შეუძლია ახალგაზრდას, რომელიც ბავშვობიდან მუსიკოსობაზე, ფიზიკოსობაზე თუ ასტროლოგიაზე ოცნებობს, დაამთავროს კალატოზის თუ მზარეულის პროფესიული სასწავლებელი მხოლოდ იმიტომ, რომ თუ ეს არ დაამთავრა, სამსახურს ვერ იშოვის. თუ ახალგაზრდა ამას ძალდატანებით გააკეთებს, ჩათვალეთ, რომ მისი სული მკვდარია.

გვინდა ჩვენ ასეთი საქართველო?

გვინდა ჩვენ ასეთი ქართველები?

და მაინც, 2014-2015 სასწავლო წელს საქართველოს უმაღლეს სასწავლებელში 124200 სტუდენტი სწავლობდა. ფაქტიურად კი საქართველოს უმაღლესი დაწესებულებები დაამთავრა 21685 სტუდენტმა, ანუ 17.4%-მა. საქართველოს სტატისტიკის დეპარტამენტი არ აქვეყნებს ინფორმაციას არადამამთავრებელ კურსებზე მოსწავლე სტუდენტების რაოდენობის შესახებ, მაგრამ ორი-სამი უნივერსიტეტის სასწავლო ნაწილის გამგებთან გასაუბრებით გავარკვეეთ, რომ ამ დარჩენილი სტუდენტების საშუალოდ 10-15% რჩება იგივე კურსზე, ანდა ირიცხება უმაღლესი სასწავლებლიდან, გამოდის რომ საქართველოში მისწრაფება უმაღლესი სასწავლებლებისკენ კი არის, მაგრამ უმაღლესი განათლების ანუ ცოდნის მიღებისკენ არ არის. ამას კიდევ ემატება სტუდენტთა მასიური კმაყოფილება საკმარისი შეფასებით (51-60

ქულა), რომელსაც საშუალოდ 75-80% უკავია.

შეუძლებელია ეს სტუდენტების სიზარმაცეს დავაბრალოთ. ბოლოს და ბოლოს არსებობს ინდივიდუალური სიზარმაცე, მაგრამ კოლექტიური სიზარმაცე ხომ არ არსებობს? ჩვენი აზრით, სწავლის და სწავლების მეთოდი და კონტროლია გასაუმჯობესებელი, შესაცვლელი. ამ შემთხვევაში ჩვენი სიმპათია არა ტესტური, არამედ ზეპირი გამოცდებისკენ იხრება. იქნებ ვიფიქროთ ამაზე.

ლიტერატურა:

1. საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგია – საქართველო 2020, თბ., 2013.
2. საქართველოს სტატისტიკური წელიწდეული, თბ., 2015.

REFERENCES:

1. Social and Economic Development Strategy of Georgia – Georgia 2020, Tbilisi, 2013
2. Georgian Statistical Annual Report, Tbilisi, 2015

ASPIRATION TO RECEIVE EDUCATION DOES NOT ALWAYS BRING THE DESIRED RESULTS

Sophio Macharashvili

PhD Student of Georgian Technical University

RESUME

The article discusses the government strategy for education, stated in the government paper *Georgia 2020*. The paper has been criticized as it does not mention the perspective of higher education and only focuses on vocational education. The paper also states that aspiration to receive education does not always bring the desired results as far as 80% of the enrolled students cannot graduate from universities.

The article also suggests replacing the written exams by the oral exams.

Keywords: Education, Testing, Oral Exams.